

מכתב 1.7.1966

כיצד נאסר משה שרת

בין מנהיגי הישוב שנאסרו בשבת השחורה היה גם משה שרת, אז ראש המחלקה המדינית של הסוכנות היהודית על נסיבות המאסר מספרת אלמנתו צפורה בשיחה עם סופר „למרחב“ ארנון מגן.

יה זה בכלאת שנה לפטירת אליהו גולומב ז"ל. ביום ו' ירדנו לירושלים לתל-אביב, ובערב השתחפנו באזכרה שנערכה לזכר אליהו באולם הישן של התיאטרון הקאמרי ברחוב נחמני. משה היה בין המספידים את רצו ואת גיסו. לאחר מכן הלכנו להתאכסן בפנסיון ברנדשטט על שפת הים.

כל הימים האחרונים היתה האווירה רוויה חוכר-נפק, ומשה רמז לי לא אחת — וגם ביום ו' זה — כי עלול הוא להאכר בידי הבריטים.

ואכן, חישו לא בגד בו. בשבת לפני הצהרים הקישה בעלת הפנסיון על דלתנו והודיעה לנו, כי באו שוטרים בריטים לאסור את משה. משה לא היה מופתע. הבינונו, כי תחילה היטשונו האנגלים בירושלים, ומשלא כצאנו שם לא התקשו לאתר אותו בפנסיון. ששם היינו רגילים להתאכסן כל אימת שנשארו ללון בת"א. משה יצא אל השוטרים בחלוק וביקשם לחכות עד שיספיק להתגלה. בינתיים הורה לי מה לעשות עם הניירות שנמצאו אצלו.

בעבור שעה קצרה נלקח משה בידי הבריטים. על המשך קורותיו באותו יום ובימים שלאחר מכן נודע לי, כאשר ביקרתי לראשונה במחנה המעצר במשטרת לטרון.

את משה הובילו לטרון על שריונית. החת לועז הפעור של קהלתות גלוי לעיני העוברים ושבים ברחובות ת"א ובדרך לירושלים — משל רצו להציגו לראות לבטן יראו ויראו: מה יעשה למנהיגי הישוב היהודי הסורר והמורה. בעודו מובל כאסיר השלטונות הרחרח מה היה אומר אבי, אילו ראני בכך. משה כלבד את אביו עד מאד, ומנהג היה לו לראות את עצמו כעומד למשפט לפני עינו הפקידה. בהגיעו לטרון כבר הקבילו את משה מנהיגים אחרים ממנהיגי הישוב, אחרים הובאו שמה זמן קצר לאחר מכן. במחנה היה בחברתו דוד יוסף, יצחק גרינבוים, דוד הכהן, הרב פישמן (מיסוף) ז"ל, דוד רמז ז"ל ורבים אחרים. לא הרחק מהם היו כלואים בחורים צעירים — חברי פלמ"ח ואנשי ההתיישבות העובדת, שנאסרו בהמנייהם, עת עלכו הבריטים היפוישים בקיבוצים ונתקשו להבדיל בין „טרוריסטים“ לבין „וברי קיבוצים „סתם“.

עד מהרה נקשרו קשרים הדוקים בין אלה לאלה. היתה זו פנישה מבורכת, שכמותה לא נודמנה אלא בנסיבות מיוחדות אלה של מעצר מושיץ. המנהיגים ישבו בנפרד, כשהצעירים דואגים להנעים עליהם את תנאי המעצר, ואילו משה ואחרים „גמלו“ להם וארגנו ביניהם הוגים, הרצאות וכיוצא באלה.

משה לא ניצל גם תקופה זו למנוחה. שכה היה זקוק לה, איש עבודה היה מעודו. פעילותו לא הצטמצמה בהרצאות. מהכלא ניהל חליפת-מכתבים עצומה (רוב המכתבים נכתבו, כמובן, בצופן). קיים ישיבות, האזין לרדיו, מכתבו מאותה תקופה היו מלאים זעם על האנגלים והוא הביע בטחונו, כי בפקדים או במאוחד יעזבו את הארץ. אגב, משה חזר ארצה מאנגליה זמן קצר לפני מעצרו — הוא הקדים שובו בשל הגינת הברימצוה של בנו הצעיר חיים, ובן-המצוות היה לו אחר-כך מוסר כליות. על שבגללה, כביכול, נעצר אבא.

ישב אצלו בלטרון רופא מיגור, שהיה צייר חובב, דומתני, שמו היה אגולנייק. אותו אגולנייק צייר פורטרט של משה. היתה זו הודמנות בלתי-הזרת: היכן, אם לא בכלא, יכול היה משה להתפנות לבגון דא — לשבת שעות על כיסא באסטי-מעשה, מול בד של צייר? ניתן לנו לבקר את משה לעתים תכופות למדי. היינו מתראים בפומבי באולם גדול, אך יכולנו לסיחה כאוות נפשנו, בלי שאיש מן הכלאים יאזין לשיחתנו.

קרוב לחמישה חודשים היה משה עצור בלטרון. בנובמבר השתחרר, יחד עם מנהיגים אחרים, ונחלק טוב בכל כוחו להמשך המאבק. שנה בלבד לאחר שהורו הוכתר מאבקו שלו ושל אחרים בצהרון — אף זה בירש 29 לחודש, כתאריך יום מעצרו — ההלסת אר"ם מן הכ"ט בנובמבר 1947 על הקמת מדינה יהודית.

עמוד 8, „למרחב“, 1.7.1966

(ע'יתק 8 - ע'יתק ארנון ומספרים)